

København, den 26. august 2005

Undervisningsministeriet
Att. Hanne Riddersborg
Uddannelsesstyrelsen
Den internationale enhed
Vester Voldgade 123
1552 København V

Vedr.: Høring i EU-specialudvalget vedrørende uddannelse om "Mobilisering af Europas intellektuelle ressourcer".

- § Indledningsvis kan DLI erklære sig enig i hovedbudskabet i Kommissionens meddelelse om, at videregående uddannelse og forskning har en yderst central placering i forhold til Lissabonstrategiens øverste formål, at gøre Europa til verdens mest konkurrencedygtige vidensbaserede økonomi inden 2010. Som anført i tidligere høringssvar – fx i forbindelse med midtvejsevalueringen af Lissabon-strategien - skal Europa, for økonomisk at klare sig i den globale konkurrence, prioritere uddannelse og forskning højere og sikre sig, at befolkningen opnår kompetencer og kvalifikationer, der kan give dem fodfæste på og livslang tilknytning til arbejdsmarkedet.
- § Dog må DLI understrege, at det billede, som meddelelsen tegner af de videregående uddannelser som et stivnet system, som hindrer enhver form for modernisering og effektivitet, er en "EU-generalisering", der ikke modsvarer realiteterne. Billedet er langt mere nuanceret. Danske uddannelsesinstitutioner har som alle andre virksomheder behov for løbende at tilpasse sig kravet om forandringer, men danske kandidater har gennem deres uddannelser erhvervet sig yderst gangbare kompetencer, som bl.a. omfatter de omtalte (3.1.2) "tværgående færdigheder".
- § Betydningen af udviklingen af menneskelige resurser understreges gentagne gange i Kommissionens meddelelse, men der er en vis vaklen i relation til, om Kommissionen vil anbefale medlemslandene en satsning på bredden eller de få særligt talentfulde – altså om de videregående uddannelser skal være egalitære eller elitære i deres tilgang. Med henvisning bl.a. til Maastricht kommunikéets målsætning, om at give *alle* samfundsborgere mulighed for at erhverve sig det højeste mulige kompetenceniveau, bør en af hovedhjørnestenene i europæisk uddannelsespolitik være den lige adgang til uddannelse - herunder videregående uddannelse - og det bør klart fremgå af EU's uddannelsespolitiske mål og ambitioner.
- § En central opgave for uddannelsessystemerne bliver derfor at sikre den bredest mulige rekruttering til mellemlange og videregående uddannelser. I denne sammenhæng må meddelelsens betragtninger om, at "privat finansiering" på videregående uddannelser skulle øge tilgangen af studerende, kræve en nærmere dokumentation. Det er DLI organisationernes klare standpunkt, at det er en offentlig opgave, at sikre fri adgang til uddannelse. Til gengæld kan DLI erklære sig enig i, at et varieret og differentieret udbud er forudsætningen for, at alle studerende kan erhverve kompetencer på højeste mulige niveau.
- § Meddelelsen understreger desuden, at uddannelsesinstitutionerne skal sikre, at de studendes kvalifikationer modsvarer erhvervslivets krav og behov. En tæt dialog og samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og erhvervslivet kan bidrage til at styrke denne proces, men samarbejdet skal balanceres således, at innovation og fornyelse får bedst mulige vilkår.

Hvis den ”overregulering”, som omtales i meddelelsen, blot erstattes af håndfast ”aftagerstyring” er intet vundet. Uddannelses- og forskningsinstitutionerne skal have rum til at skabe dynamiske og kreative miljøer, som kan udvikle sig og virke uafhængigt af særinteresser. Erfaringer – også fra Danmark – viser, at det er vanskeligt nøjagtigt at forudsæ arbejdsmarkedets krav blot ti år frem, det er derfor nødvendigt at sikre, at kandidaterne erhverver sig så brede kompetencer, at de er fleksible i forhold til arbejdsmarkedets vekslende behov. Risikoen er, at en alt for håndfast målretning af uddannelserne fører til flaskehalsproblemer eller ”overproduktion”. Hertil kan tilføjes, at PISA- studierne viser, at der er sammenhæng mellem gode resultater og en høj grad af autonomi for den enkelte uddannelsesinstitution, og hermed underbygger PISA-resultaterne konklusionerne i 4.1.1.

- § DLI kan tilslutte sig, at en forudsætning for at fastholde og styrke konkurrenceevnen i Europa, er stærkt øgede investeringer i de videregående uddannelsesinstitutioners uddannelse og forskning. Kommissionen efterlyser større private investeringer i forskningen gennem etableret samarbejde med universiteternes forskningsmiljøer, bl.a. med henvisning til forholdene i USA. Udviklingen af et frodigt forskningsmiljø er et fælles ansvar, således som det fx understreges i de to ”Wim Kok rapporter”. Men regeringerne i EU’s medlemslande løber fra deres løfter og ansvar i relation til Lissabonstrategien, hvis de blot venter på, at erhvervslivet løfter opgaven. Hvis de ambitiøse mål skal nås, skal det offentlige investere massivt i forskning, udvikling og innovation. Omlægningen af EU-programmerne til større og mere ambitiøst anlagte projekter er et bidrag, men ikke tilstrækkeligt.
- § Megen ny viden er genereret gennem forskning og udvikling i forskellige grene af erhvervsliv og industri – også i samarbejde med universiteterne. Men markedsvilkår med indbyrdes konkurrence kan være en hindring for vidensdeling og bredt samarbejde. En massiv offentlig efterspørgsel - gerne gennem rekvireret forskning - efter innovation på en række centrale områder kunne derfor anderledes effektivt bidrage til udvikling af ”topklassekultur” og rift om ambitiøse unge forskere. Især hvis investeringerne blev fulgt af krav om bredt, grænseoverskridende samarbejde. I lighed med det amerikanske rumforskningsprograms betydning for udviklingen i USA, kunne fælles europæisk udvikling fx inden for energi- og miljøsektorerne styrke den europæiske konkurrenceevne og tiltrække (og fastholde) dygtige forskere og i øvrigt bidrage til at løse presserende globale problemer.
- § DLI opfordrer derfor den danske regering til at fastholde det engelske formandskab på løfterne om satsning på udvikling og forskning og at regeringen samtidig bidrager til, at der på topmødet træffes beslutning om fælles investeringer i forskning. Hvis Europas intellektuelle ressourcer skal mobiliseres, skal der skabes frodige forskningsmiljøer og innovative jobs. De kommer ikke af, at alle venter på, at nogle andre tager initiativet. EU har i rapport efter rapport påvist, at Europa halter håbløst bagefter andre dele af verden, og at vore bedste hoveder søger andre græsgange. Det politiske ansvar ligger hos regeringerne og herfra må initiativerne udgå. Om finansieringen skal finde sted gennem budgetomlægninger i EU, ekstraordinære bidrag til den fælles kasse eller på nationalt niveau, er også en politisk beslutning. Men nu må ordene følges af handling. Fælles referencerammer, akkrediteringssystemer, certificering og kvalitetsstyring, ”modernisering” og incitament-systemer, skaber ikke en ny ”vidensindustri” i EU. En række af Kommissionens forslag til prioriterede indsatsområder kan bidrage til at skabe gode rammer, men kun en modig beslutning fra statslederne om at investere massivt i fremtiden kan bringe Europas i nærheden af Lissabonmålene.

Med venlig hilsen
Birgitte Birkvad
DLI Bruxelles